

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2024/25:20

Fredagen den 31 januari

§ 1 Informellt möte mellan EU:s stats- och regeringschefer **Statsminister Ulf Kristersson** **Information och samråd inför informellt möte mellan EU:s stats- och regeringschefer** **den 3 februari 2025**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar EU-nämndens sammanträde öppnat och hälsar statsministern och EU-ministern med medarbetare välkomna.

Efter statsministerns redogörelse för mötet kommer jag att ge ordet till partierna i storleksordning för frågor och kommentarer. De partier som har fler än en ledamot vid bordet har som vanligt möjlighet att efter den första rundan ställa ytterligare frågor.

Dagens sammanträde är öppet och går att följa på riksdagens webb-tv.

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr ordförande! God morgon! EU:s stats- och regeringschefer träffas alltså på måndag i Bryssel för ett helt informellt möte utan beslutspunkter men med fokus på försvars- och säkerhetspolitik och transatlantiska relationer.

Givetvis kommer också relationer mellan EU i sig självt och mellan EU:s olika medlemsstater och den nya amerikanska presidentadministrationen att diskuteras, men också Rysslands fortsatta krig mot Ukraina.

Det fullskaliga anfallskriget mot Ukraina visar att demokratierna i Rysslands omedelbara närhet är sårbara och att vår egen säkerhet inte kan tas för given. Ingen uppgift är viktigare för regeringen än Sveriges och svenskarnas säkerhet och trygghet. Den uppgiften tar vi på mycket stort allvar. Efter mer än 200 år av militär alliansfrihet har vi tagit det stora och viktiga steget in i Nato, eller som Natos biträdande nya generalsekreterare sa på Folk och Försvar bara några veckor gammal i jobbet: Now you are home.

Om en vecka åker jag till Lettland för att tillsammans med försvarsministern, utrikesministern och den nye överbefälhavaren träffa den svenska mekaniserade bataljon som nu försvarar vår frihet på allierad mark.

I samband med Natointrädet har vi genomfört en historisk satsning på det svenska försvaret. Sverige når som bekant med marginal upp till Natos nuvarande mål om försvarsutgifter. I år ligger vi på 2,4 procent av bnp. Banan är på väg uppåt till 2,6 de kommande åren. Vi i Sverige är samtidigt,

precis som många andra Natoländer i Europa, och precis som vi säkert kommer att diskutera även på den informella EU-mötet, beredda att göra mer och att gå längre.

Vi lever i allvarstider. Situationen i Östersjön är ett tydligt tecken på det. Den 26 januari skadades ännu en datakabel mellan Sverige och Lettland. Den svenska närvaron säkrades kort efter incidenten. Natoinsatsen är aktiverad sedan tidigare. Jag har själv talat med min lettiska motpart, och jag tog också upp frågan med mina nordiska kollegor när vi sågs häromkvällen på middag hemma hos Mette Frederiksen och diskuterade även andra aktuella frågor.

Vi står inte ensamma i det här. Danmark står inte ensamt i sina bekymmer, och Lettland står inte ensamt i sina. Vi samarbetar oerhört tätt över Östersjön och i Östersjön just nu.

Som ni vet pågår nu en förundersökning om grovt sabotage, och den tänker jag inte kommentera. Men regeringens utgångspunkt i frågorna är enkel, och den sammanfaller väl med Finlands och Lettlands. Vi slänger oss inte lättvindigt med några anklagelser eller attribueringar, som det heter när man pekar ut en speciell aktör kring sabotage. Det gör vi inte utan mycket starka bevis. Men vi tror inte heller på slumpen. 26-faldiga öknings av kabelbrott av olika slag sker sällan i ett vakuum.

Europas länder måste nu själva och tillsammans ta större ansvar för det europeiska militära försvaret. Det kommer att vara en huvudfråga när vi träffas i Bryssel i nästa vecka. Arbetet med att utveckla Europas gemensamma försvarsförmågor måste ta avstamp i de konkreta gemensamma behoven och i nära samarbete med Nato. Fokus ska vara att komplettera Nato, inte att dubblera Nato.

Det här kan låta självklart, men det är relativt komplext. Det beror på att väldigt många av EU:s länder också är medlemmar i Nato, precis som Sverige, men inte alla. Det vi gör i EU gemensamt ska också täcka länder som Österrike och Irland, för att ta två exempel. Det vi gör som har påverkan på Nato måste också kunna inkludera länder som Storbritannien och Norge, utanför EU. Det är uppenbart att det inte är alldeles enkelt. Samtidigt är det uppenbart att EU kan göra mer för det europeiska försvaret tillsammans med Nato.

En viktig roll för EU är då en kärnkompetens som den som handlar om att stötta den försvarsindustriella basen i Europa. Inte minst gäller detta för Sverige, som har en stor och viktig försvarsindustriell ekonomi. Vi måste ge bättre incitament och bättre förutsättningar för europeisk försvarsindustri att växa internationellt – att växa på egen hand men också att växa tillsammans med brittisk, norsk, amerikansk och asiatisk försvarsindustri.

Det blir en viktig fråga att uppmuntra i den europeiska bemärkelsen, den som ligger inom EU:s gränser, men inte att försvåra för europeisk EU-baserad försvarsindustri, som samarbetar tätt med annan försvarsindustri. Jag brukar påpeka att en halv Gripen är nästan amerikansk. Den är alldeles uppenbart gjord i EU men i mycket tätt samarbete med till exempel USA.

Då behövs förutsättningar för försvarsindustrin som inte finns i dag. Till exempel måste det bli enklare att investera i säkerhet och försvar. Ett steg på vägen är då att ta bort en del hinder som finns i dag. Ett sådant hinder är de så kallade ESG-kriterierna. Det står för environmental, social and governance criteria. Det är inte något fel på dem i sig, men ibland

stämplat de försvarsindustrin som en icke hållbar verksamhet. Det är en ohållbar situation, och det borde Rysslands anfallskrig mot Ukraina om något ha lärt oss.

2024/25:20
31 januari

De här reglerna kan begränsa försvarsindustrins tillgång till privat finansiering och kan leda till att viktiga långsiktiga investeringar i utbyggd kapacitet uteblir. Rysslands krig mot Ukraina borde ha lärt en och annan som tidigare ansåg att försvar och försvarsindustri inte var en hållbar investering att det nog är precis tvärtom. Det är ett svagt militärt försvar som inte är hållbart.

Det här gäller inte bara den privata sektorn, utan även Europeiska investeringsbanken EIB har haft en restriktiv syn på investeringar i försvarsindustrin. Världsläget gör nu förändringar nödvändiga. Europeiska rådet har tidigare uppmanat just EIB att se över sin utlåningspolicy. En sådan översyn skulle inte bara kunna leda till konkreta investeringar i försvarsindustrin, utan det finns också ett viktigt signalvärde i en sådan förändring till andra aktörer på kapitalmarknaden om att det är fullt möjligt och till och med lämpligt att ge sig in i försvarsområdet. Därför skriver nu Sverige tillsammans med 18 andra länder ett brev till EIB för att de ska ändra sin policy.

En annan diskussion om europeisk säkerhet på rådet på måndag måste självklart handla om Ukraina och Ukrainas fortsatta behov. Ett viktigt steg handlar även där om att stärka den ukrainska försvarsindustrin så att Ukraina på längre sikt kan bygga upp sin egen försvarsförmåga även efter fredsförhandlingar.

Svenska försvarsföretag tittar nu på möjlighet att etablera produktion i Ukraina. Från svenskt håll bidrar vi direkt till den ukrainska försvarsindustrin för att öka den produktionskapaciteten. Vi driver på för att ytterligare integrera den ukrainska försvarsindustrin in i den europeiska. Det här skulle gynna Ukraina, och det skulle vara bra för oss – inte minst då vi kan ta del av de rätt omfattande lärdomar som Ukraina har dragit från de senaste tre årens krig.

Regeringen presenterade i går genom bland andra försvarsminister Pål Jonson ett mycket omfattande militärt stödpaket till Ukraina. Det omfattar 13,5 miljarder svenska kronor och ligger inom ramen för den stora Ukrainaram som vi har beslutat om i riksdagen. Stödet syftar bland annat till att stärka Ukrainas långdistansförmågor och förmågorna inom luftförsvar, maritima färdigheter och pansarvagnar. Paketet kommer också att ytterligare stötta Ukrainas egen produktion av just långdistansförmågor och drönarteknologi. Stödet till Ukraina är den här regeringens allra främsta utrikespolitiska prioritering, och den kommer vi att fortsätta att ha så länge det krävs.

Under det polska ordförandeskapet fortsätter nu arbetet för ett 16:e sanktionspaket som ska slå hårdare och bredare, inte minst mot rysk industri och mot skuggflottan. Regeringen arbetar särskilt aktivt i frågor om skuggflottan och listning av ytterligare individuella fartyg. Det här är ett omfattande arbete, men vi ser också den konkreta effekten av sanktionslistningarna. Slutmålet är att varje skepp i skuggflottan ska vara omfattat av sanktioner.

Tillsammans med våra partner står vi nu inför en rejäl ambitionshöjning i Rysslandspolitiken. Utrikesminister Maria Malmer Stenergård har tillsammans med sina nordiska och baltiska kollegor i EU

uppmanat G7-samordningen att sänka oljepristaket och därmed minska inkomsterna till Ryssland. Regeringen har uppmanat kommissionen att utvärdera hur Rysslands inflytande kan minimeras inom varje ny kommissionärs portfölj.

Tillsammans med Danmark uppmanar vi nu kommissionen att ta fram en långsiktig EU-strategi för att hantera skuggflottan. Det ska bli svårare och dyrare för Ryssland att verka internationellt.

Vår erfarenhet är att vi står starkare när vi står tillsammans med likasinnade. Det gäller Norden, det gäller Norden-Baltikum, det gäller EU, det gäller Europa i en bredare bemärkelse och det gäller transatlantiskt.

Därför är det mycket välkommet att både Natos generalsekreterare Mark Rutte och Storbritanniens premiärminister Keir Starmer kommer att delta i olika delar av EU-toppmötet i nästa vecka. Ett nära samarbete mellan EU och Nato är viktigt eftersom, som jag sa, 23 av 27 medlemsstater i EU också är Natomedlemmar. Organisationerna måste bli bättre på att jobba tillsammans och hitta de mest effektiva sätten att fullt ut komplettera varandras kompetenser.

Den nybildade Task Force som initierades i slutet av oktober förra året och som ska stärka informationsutbytet mellan EU och Nato är ett bra steg som måste fortsätta att utvecklas.

På mötet väntas, som jag sa, också en diskussion om relationen till USA med anledning av den nya presidentadministrationen. Jag har de senaste veckorna diskuterat frågan mycket ingående med ganska många av mina kollegor både i Norden och i hela EU. För två veckor sedan gjorde jag det både med Tysklands förbundskansler Olaf Scholz och med oppositionsledaren Friedrich Merz. Samma dag som den nya amerikanska administrationen tillträdde hade vi ett samtal med alla de nordiska statsministerkollegorna, och häromkvällen var det som sagt middag i Köpenhamn med kollegor från Danmark, Finland och Norge.

USA förblir en mycket viktig partner till Sverige och till EU. Vi har ett bilateralt samarbete inom säkerhets- och försvarspolitik, handel, investeringar, life sciences, strategiska mineral, 5G och 6G och råvaror, gruv- och rymdfrågor för att nämna ett antal av de för oss och för USA viktiga samarbetsområdena.

Sverige är nu det tionde största investerarlandet i USA, och USA är vårt fjärde viktigaste land för import. 1 600 svenska företag sysselsätter ungefär 380 000 människor i USA. Det antyder vidden av våra relationer.

Vi i Sverige vet värdet av samarbete och handel med allierade och likasinnade. Därför måste vi i Europa visa att vi är villiga att ytterligare stärka detta samarbete. Det är min bestämda uppfattning att det inte kan ligga i USA:s intresse att Ryssland går starkt ur kriget mot Ukraina. Detta måste vi inom EU fortsätta understryka visavi den nya amerikanska administrationen.

På ena sidan står Ukraina, EU, USA och våra partner, inte minst i Asien. På andra sidan står, något förenklat, Ryssland, Iran, Kina och Nordkorea. Tillsammans är vår sida, den som sedan länge står upp för fred, frihet och demokrati, den starkare sidan.

Det är samtidigt viktigt att vi i Europa inte tar USA för givet. Att USA vill att deras europeiska allierade ska ta ett större ansvar för sin egen säkerhet och för att finansiera europeiska Natoländers militära försvar är inget konstigt. Det har uttryckts av tidigare administrationer med viss

kraft, och det uttrycks av denna. Jag tror att det är dags för Europa att ta den signalen på allvar.

Nu tar vi i EU det ansvaret i större utsträckning än tidigare, både genom investeringar i våra nationella försvar och genom ett starkare stöd till Ukraina. Detta diskuterade jag också med Ukrainas president Zelenskyj, både under World Economic Forum i Davos i förra veckan och i marginalen av den värdiga, vackra och sorgliga minnesceremonin i Auschwitz häromdagen.

När det gäller klimatarbetet är det olyckligt men inte förvånande att USA nu lämnar Parisavtalet. Det är avgörande för klimatarbetet att stora utsläppare som USA och Kina engagerar sig även internationellt.

Nu fortsätter arbetet oförtrutet inom EU för att värna och utveckla EU:s ställning som en ledande aktör i det internationella klimatarbetet. Men det höjer också kraven på oss i Europa att visa att ekonomisk tillväxt, effektiva klimatpolitiska åtgärder och minskade utsläpp faktiskt hänger ihop och inte står emot varandra. Annars kommer EU inte att klara av att vara ett föredöme för resten av världen i klimatpolitiken.

Därmed, herr ordförande, avslutar jag redovisningen inför detta informella möte utan beslutspunkter.

Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Europas ledare samlas till möte i en tid när den regelbaserade ordningen utmanas. Rysslands olagliga krig i Ukraina går in på sitt tredje år och påverkar hela Europa inklusive Sverige. Spänningarna i Mellanöstern kvarstår även om vi nu äntligen har fått en vapenvila i Gaza. Och på andra sidan Atlanten pratar den nytilträdde presidenten om militära eller ekonomiska påtryckningar för att ta kontroll över Grönland samtidigt som han pausar allt internationellt bistånd och lämnar viktiga samarbeten, som Världshälsoorganisationen och Parisavtalet.

Den världsordning som vi tidigare tog för given förändras alltså nu för varje dag som går. Det krävs ett starkare ledarskap i Europa, Norden och Sverige. Europa kommer att behöva ta ett större ansvar för sin egen försvarsförmåga och sin egen säkerhet, och vi kommer att behöva ta ett större ansvar för stödet till Ukraina.

Den allt överskuggande frågan för toppmötet är hur EU:s medlemsländer nu ska kunna öka investeringarna i försvaret, både var för sig och gemensamt – detta i en tid när EU:s medlemsländer också behöver hantera välfärden, med en åldrande befolkning, när klimatförändringarna gör det alltmer akut att ställa om våra samhällen från fossilberoende till fossilfritt och när vi, här hemma i Sverige, behöver hantera en våldsutveckling som regeringen, enligt statsministern själv, inte har kontroll på.

Jag noterade när statsministern besökte SVT:s *Agenda* för ett par veckor sedan att han hade svårt att redogöra för hur de ökade försvarsutgifterna ska finansieras utan att det går ut över svensk sjukvård eller skola. Som Magdalena Andersson sa på Folk och Försvar i Sälen nyligen kommer en välfärd som har svårt att klara utmaningar i fredstid inte att klara kris, höjd beredskap eller, i värsta fall, krig. För oss socialdemokrater är det självklart att ett starkt försvar är oerhört viktigt.

2024/25:20
31 januari

Men det får inte gå ut över välfärden eller den gröna omställningen eller, för den delen, insatserna för att stoppa våldsvågen i Sverige.

När det gäller hur EU ska finansiera gemensamma försvarsinvesteringar hörs nu runt om i Europa starka röster för nya gemensamma lån, något som de flesta i den här salen är väldigt tveksamma till. Europa har redan en växande skuld och kan kanske inte fortsätta skuldsätta sig och skicka notan till våra skattebetalare. Men jag vill ändå fråga statsministern: Vad är regeringens plan när det gäller finansieringen av Europas ökade försvarsförmåga? Frågan berör också hur man ser på EU:s roll kontra Natos för att öka den europeiska säkerheten. Och hur kommer Sverige att agera i ett läge där många av våra tidigare frugala eller sparsamma vänner nu har öppnat dörren för lånefinansiering av försvarsinvesteringar? Det har hittills inte gått så bra för regeringen att samla fler länder kring regeringens budgetlinje, snarare tvärtom. Så jag vill verkligen fråga statsministern vad han har för strategi för att se till att det blir försvarsuppgörelser som är bra för Sverige och svensk försvarsindustri. Vi vill ju verkligen inte bli överkörda och få uppgörelser i knät som är dåliga för Sverige.

Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Ukrainakriget har visat att kvantitet är kvalitet. Den tidigare strategin med ett mindre och mer avancerat försvar har visat sig vara otillräcklig. Men felaktig politik ordnar man sällan till i en handvändning, och vi har problem i Sverige med att växla upp tillräckligt snabbt. Denna utveckling ser vi i fler länder. Mot denna bakgrund är det inte märkligt att den diskussion som Matilda Ernkrans nämnde kring lånefinansiering dyker upp. Utifrån ett svenskt perspektiv är det utmanande när vi har en annan syn på hur vi ska finansiera gemensamma utmaningar i Europa, så jag vill också veta lite mer om hur regeringen ser på den diskussion som förs, i vilken riktning man bedömer att det går och hur utmanande det är för Sverige att få gehör för Sveriges prioriteringar och syn.

Statsministern nämnde ESG-kriterier och den påverkan dessa har på finansieringen av försvarsindustrin i hela världen. Jag tycker att det är väldigt positivt att detta väcks. I detta sammanhang ska man också nämna EU:s egen taxonomi och hur den påverkar dessa investeringar. Utifrån ett svenskt perspektiv var vi många partier som var väldigt kritiska när detta beslutades. Finns det nu en möjlighet att se över detta regelverk? Det är ju inte bara för försvarsindustrin detta skapar problem utan för en lång rad branscher. Här kan nämnas att när jag träffar människor från näringslivet säger de i regel att taxonomin inte har betytt så mycket när det gäller att hitta finansiering men att den har betytt väldigt mycket när det gäller ökade administrativa kostnader. Det är den upplevelse många företag har kring taxonomin. Försvarsindustrin har också såklart lyft att detta är något som hämmar dem och som också EIB använder när de utformar sin lånefinansiering.

Man kan reflektera över ESG-kriterier och taxonomin när man själv går in i sin app och letar efter fonder att investera i. Jag tror att jag har lyckats hitta *en* global aktiefond som inte har ESG-kriterier. Hur dessa kriterier slår beror väldigt mycket på administration, byråkrati och hur man

definierar olika saker. Det är inte nödvändigtvis så att bra företag har inkluderats och dåliga företag exkluderats.

Detta är något som måste diskuteras i Europa men även med andra länder för att försöka få en mer rimlig syn på hållbarhet i det finansiella systemet. Det är uppenbart att något man inte såg som hållbart för tio år sedan anses vara grundläggande och väldigt viktigt i dag. När man diskuterar investeringsstrategier och investeringsregelverk på kommunal nivå gör man likadant. Jag skulle tro att nästan varenda svensk kommun också har ett förbud mot att investera i försvarsmateriel just eftersom man följer FN:s definitioner av hållbara investeringar. Det är viktigt att detta lyfts, och det behöver lyftas på fler nivåer.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Ordet går till Moderaterna och mig själv.

Det är inte utan att man reflekterar över den kraft som behöver lös göras för att stärka europeisk försvarsindustri och tillgodose behovet av kapital, som flera frågeställare har varit inne på. Mot denna bakgrund har vi just nu också en ganska omfattande diskussion inom EU om europeisk konkurrenskraft som helhet, som såklart berör försvarsindustrin på samma sätt som en rad andra sektorer och också påverkar våra ekonomiska muskler över tid. Kopplas dessa diskussioner samman inom stats- och regeringschefskretsen så att de så att säga hänger ihop? Det handlar ju om att lösgöra mycket privat kapital som ska investeras i detta – det är inte bara offentligt kapital. Finns det någon strategisk diskussion om hur detta privata kapital ska komma till, vid sidan av diskussionen om ESG-kriterierna, som vi redan har pratat om?

Anf. 6 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Statsministern pratade lite grann om USA och det nya presidentskapet och vad det kommer att innebära. Jag tyckte att statsministern också sa något om sänkt oljepristak. Jag förstår tanken: Ryssland säljer nu så mycket olja de kan för att få in pengar till sin krigskassa, och man ska försöka kapa detta. Samtidigt har USA aviserat att man kommer att starta pumpning av olja i betydligt större omfattning än hittills. Det är ett av skälen till att USA lämnar Parisavtalet, om jag förstått det rätt. Frågan är vad som kommer att hända framöver, när oljepriset faller och det kommer ut otroligt mycket olja på marknaden. Vad händer med klimatarbetet? Vad får detta för konsekvenser för klimatet? Klimatet i sig är ju också en viktig fråga när det gäller försvar, för de klimatförändringar vi har bidrar till en instabilitet.

Detta leder mig lite grann in på det civila försvaret och krisberedskapen, som ju är en väldigt stor del av försvaret. Detta hänger ihop – vi behöver en krisberedskap för att kunna hantera naturkatastrofer, till exempel, som kommer att öka i antal på grund av klimatförändringarna. Men varken i brevet eller i statsministerns redogörelse hörde jag särskilt mycket om det civila försvaret och krisberedskap. Jag skulle vilja höra lite mer om vad EU gör när det gäller detta och vad statsministern kommer att ta upp.

En annan sak som jag funderar på är något som statsministern nämnde relativt mycket, men jag vill ändå få det lite tydligare. Vi har vårt eget

2024/25:20

31 januari

försvar, som vi själva beslutar om. Sedan pratar vi om det gemensamma försvaret på EU-nivå och om Nato. Det är tre olika instanser. Hur är det med risken för att det blir dubbelarbete eller att man motarbetar varandra? Hur påverkar det vår egen försvarskapacitet och försvarsuppbyggnad om EU tar flera kliv framåt i detta? Vilka är kärnuppgifterna när det gäller försvar?

Jag stannar där. Det har kommit många intressanta frågor, inte minst från Matilda Ernkrans, som jag ser fram emot svaren på.

Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr ordförande! Det var viktiga frågor – jag tar dem så systematiskt jag kan.

Jag vill börja med Mellanöstern och Gaza. I Davos var det otroligt många olika intryck, och ingen vill ta ut några segrar i förskott. Men det fanns en grundläggande försiktig optimism. Det fanns mycket pessimism på andra områden, men här fanns det en begynnande optimism – det här skulle kunna hålla.

Jag pratade själv med många, israeler och från närliggande arabländer, och det fanns en begynnande optimism om att det här kanske är den bästa möjligheten som hittills har visats för att få en varaktig fred. Alla är naturligtvis varusamma, men jag tycker att det vi ser så här långt ger litet skäl till hopp.

Låt mig även säga ett ord om Grönland. Vi har i den nordiska kretsen varit noga med att understryka det som Mette Frederiksen i grund och botten har sagt offentligt. Det är Danmark och Grönland som fattar beslut om Danmark och Grönland. Vi agerar inte på egen hand i frågan, utan vi stöttar Danmark i vad de tycker är riktigt i frågan. Det är samtidigt uppenbart, precis som också Mette Frederiksen säger, att Grönland och Arktis är av ett växande säkerhetspolitiskt intresse. Det finns legitima skäl att bekymra sig över vad som skulle hända i en mer spänd geopolitisk situation, men ännu mer spänd i det området. Därför finns det anledning att tänka på säkerheten i Grönland.

Vi är noga med – och det förstår alla – att i de diskussioner som har förts i den kretsen stå bakom Danmarks och Grönlands rätt att besluta om sitt eget territorium.

När det gäller USA i en bredare bemärkelse ska man ha is i magen. Det är rätt inställning just nu. Vi vårdar en relation som har tjänat Sverige väl i många decennier. Man kan nog tänka sig längre tid än så, men säkerhetspolitiskt i många decennier. Vi möts där vi tycker att USA har en poäng, till exempel att Europas länder måste finansiera sitt eget försvar bättre än tidigare, bygga ut sitt försvar bättre än tidigare. Europas länder måste inse att världen är större än Europa. Det finns legitima säkerhetshänsyn att ta även över Stilla havet, som USA länge har sett mer än Europa. Vi måste försöka mötas på de punkterna och samtidigt stå upp för egna kärneuropeiska ståndpunkter – om vi tycker olika. Det är det förhållningssätt som jag upplever att de flesta av mina kollegor i Europeiska rådet intar, och det är också den svenska regeringens ståndpunkt.

Om vi kommer till den stora frågan om försvarsutgifter. Det här tror jag kommer att bli en riktigt stor fråga. Om vi bara skaffar oss en bild av dimensionen. Många europeiska länder ligger nu på ungefär 2 procent av

bnp. Det finns stora länder som ligger klart under 2 procent. Det finns några länder som ligger väsentligt över. Det är små länder som de baltiska staterna som ligger långt över. Även ett stort land som Polen ligger långt över. Och så är vi ett gäng som ligger med marginal över 2 procent men som ändå ser en potential att göra rätt mycket mer.

Vi ska inse vidden av de försvarsinvesteringar som måste göras i många europeiska länder. De är enorma. De är de största vi har sett sedan andra världskriget. Det här vållar problem, inte minst i de länder som nu har en kombination av stora budgetunderskott, kanske redan bryter mot de grundläggande regelverk som EU har, som har hög statsskuld, kanske redan bryter mot de statsskultsregler som EU har, och som ändå ser ett mycket stort behov av att öka försvarsinvesteringarna. Det ska inte ske genom att tumma på alla de andra riktigt fundamentala statliga kärnuppgifterna.

Jag säger detta för att ge en förklaring till varför, precis som flera av er har påpekat, rätt många länder, allt fler skulle jag säga, sneglar mot annan finansiering. Då tänker de sig gemensam upplåning, som vi lite ironiskt kan säga ofta är svaret på varje uppgift som EU ska ta på sig från ett antal länder. Andra kommer att snegla på regelverken för just statsskuld, underskott och så vidare. Man letar systematiskt efter andra sätt att finansiera som inte landar på den egna resultat- eller balansräkningen. Allt detta måste vi se. Fler och fler länder i vår egen närhet, Danmark, socialdemokratiskt styrt, Finland, borgerligt styrt, öppnar mer och mer för att hitta andra sätt.

Just nu är Sverige och Tyskland de två länder som tydligast står upp för att det inte finns några genvägar. Det finns starka skäl att öka försvarsinvesteringarna, och det finns starka skäl för enskilda länder att ta sitt eget försvar på allvar, inte tro att andra länder nu ska göra åt de länderna vad de inte har gjort under lång tid. Sverige kan, utan att vi förhåver oss, visa att det går, och det är också svaret på en tidigare fråga, att i ordnade processer och former – för att ta ett näraliggande exempel, att lägga en samlad budgetproposition som går genom riksdagen, vilket vi kan och S kunde ibland, ibland inte – lägga fram en budget och snabbt växla upp det militära försvaret utan att göra avkall på andra saker.

Men varje krona är en prioritering. Varje krona som i år läggs på militärt försvar är en krona som inte läggs på något annat. På samma självklara sätt som att varje krona som läggs på skolan är en krona som inte läggs på något annat. Det här kan vi i Sverige därför att vi har ordning på våra statsfinanser. Det är en styrka vi har just nu som alla länder inte har.

Jag vet att vi är helt eniga i det här rummet, så vi behöver inte övertyga varandra, men vi ska vara medvetna om hur det ser ut runt om i Europa. Jag tänker inte nu acceptera någon förändring i den här frågan, men vi ska vara medvetna om att andra länder kommer att komma tillbaka med krav som vi inte kommer att uppskatta. Då måste vi, Tyskland och kanske några länder till stå upp för att det går att göra strama prioriteringar, att det går att bygga ut sitt försvar i strukturerade former.

Jag vill verkligen lyfta en varningsflagga i den här fråga eftersom det här kommer att komma tillbaka till oss.

Innan man ens pratar finansiering ska man ställa sig den viktiga frågan vad EU nu ska göra. Det ansluter till en fråga som ställdes här. Det är lätt

att på europeiskt manér måla med breda penseldrag och nästan få det att låta som att nu ska EU göra det Nato redan gör. Det ska EU absolut inte göra.

Det finns ett antal riktiga kärnuppgifter som EU kan ta på sig som inte Nato tar på sig. En sådan uppgift är alldeles uppenbart den vi pratade om sist jag var här, nämligen yttre gräns. Det är klart att Finland, Grekland, Italien och Spanien har starka skäl att tycka att EU:s yttre gräns inte bara är deras individuella och nationella ansvar. Det kräver på goda grunder stora investeringar. Det är också en försvarsfråga. Fråga Finland. Där finns goda skäl att göra mer.

Det finns nog goda skäl att göra mer inom ramen för den ekonomiska politiken kring företagande, till exempel det vi var inne på om försvarsindustri. Industripolitik kan ibland med svenska öron och ögon låta lite skumt, det vill säga statsstöd och sådana saker. Men industripolitik är också gemensamma spelregler. Det är vi för. Om svensk försvarsindustri ska kunna konkurrera internationellt har vi nytta av gemensamma och bra spelregler.

Detta leder mig in på regelverken. Jag tänker inte ge mig in i något kulturkrig om ESG-reglerna. Man kan tycka olika om hur omfattande sociala hållbarhetsregler och andra hållbarhetsregler ska vara på företagande. Det finns mycket som är gott i detta, det vill säga gemensamt ansvar för klimat och miljö. Det är bra med gemensamma spelregler, men att ha europeiska regler som i praktiken antyder att försvarsindustri är något smutsigt som man inte borde ägna sig åt är bara dåligt. Det är rent farligt, skulle jag säga.

Är det något som kriget i Ukraina har lärt oss är det att det är farligt att inte ha en stabil försvarsindustri. Nu kan vi hjälpa Ukraina därför att vi har mer försvarsindustri än de allra flesta. Vi har teknikutveckling i Sverige som går mellan det militära och det civila, till exempel drönarutveckling. Den bygger på att vi har en tradition av försvarsindustri.

Jag vill verkligen mana till besinning hos de människor som vill behålla olika stelbenta regelverk som i praktiken gör att försvarsindustrin inte kan få privat kapital. Det drabbar svenska jobb, svensk säkerhet och allra mest Ukrainas säkerhet. Allt detta är otroligt viktigt.

Låt oss lägga ihop dessa saker. Jag brukar undvika siffror men USA lägger 3,4 procent på försvaret just nu. Jag är övertygad om att Mark Rutte kommer att lägga fram förslag inför Natotoppmötet i Haag i sommar på en relativt dramatisk ökning också av de europeiska Natoländernas försvarsutgifter. Vi i Sverige har riktigt goda skäl att diskutera igenom hur vi ska finansiera rejäla ökningar av vårt militära försvar. Sedan ska vi slåss för svenska intressen också på europeisk nivå.

Låt mig också säga några ord om avregleringar. Vi ska inte moralisera över andra, men vi vet att det är lättare att skapa regler än att avreglera. Det har alla länder lärt sig någon gång. Det är nu betydande fokus på avregleringar. I Ursula von der Leyens tal i Davos var det tydligt fokus på detta. Ryktet att Europa är bäst på att reglera där USA och Asien är bäst på att innovera är lite överdrivet, men likväl dåligt för Europa. Det sätter fingret på något som är till vår nackdel.

Jag känner mig rätt trygg i att kommissionen kommer att göra riktigt kraftiga ansträngningar på att försöka stryka regleringar, minska regelbördan inte minst för mindre företag, på ett ansvarsfullt sätt. Sedan

ska vi inte ha några illusioner. Varenda regel som någon vill upphäva kommer att möta motstånd. Varenda regel har satts upp med goda föresatser. Varenda myndighet som vi försöker lägga ned i Sverige möter ofta ett ramaskri. Det fanns alltid en god tanke bakom varje regel, men sammantaget kan bördan bli helt orimlig.

Jag vill också säga något om civilt försvar. Jag tycker att det har väckt för lite uppmärksamhet, men den förre finske presidenten Sauli Niinistö's rapport om preparedness är väl värd att läsa. Finland är extra stolt över att man har vårdat en sådan tradition över lång tid. Jag tycker att vi kan vara lite stolta över att vi med raskt tempo återuppbygger det svenska civila försvaret och drar mycket lärdom från Ukraina i detta.

Jag pratar som ni vet gärna om det civila försvarets betydelse som en pendang, ett stag, för det militära försvaret. Det är viktigt att vi tänker på detta.

Sedan har vi frågan om EU-ansvar och Natoansvar. Varje enskilt land har ett ansvar att kunna försvara sig självt. Det är inte bara vår åsikt utan det står till och med i Natostadgan. Den viktiga paragraf 3 – lite mindre känd än paragraf 5, men ändå viktig – innebär att varje land har ett eget nationellt ansvar att hitta lösningar på hur de ska bygga sina försvar. Sedan finns det EU-gemensamma frågor, nämligen yttre gräns eller försvars-industri. Man kan mycket väl, och därför är det bra att vi har en diskussion med Mark Rutte, diskutera vilket ansvar för hybridrisker och hybrid-attacker som EU bör ta på sig när man inte ens vet om det är militära aggressioner, geopolitiska aggressioner eller bara allvarliga problem, till exempel under ytan i Östersjön. Där finns inget tydligt Natoansvar.

På cybersidan finns det ett begynnande Natoansvar. Man skulle kunna diskutera ett närmare EU-gemensamt ansvar också där – frågor som per definition är gränsöverskridande. Angående risken för valpåverkan i demokratier kan man också tänka sig större EU-ansvar. Jag är inte emot att EU tar på sig uppgifter, men de måste vara tydligt definierade och inte dubblera sådant som Nato redan gör.

Herr ordförande! Allra sist har vi frågan om oljepristaket. Vi styr inte amerikansk politik just nu. Sedan kan vi tycka olika om olika delar, men att få ned oljepristaket skulle vara en dramatisk signal till Ryssland om minskade intäkter och sämre möjligheter för dem att fortsätta sitt krig mot Ukraina.

Anf. 8 ANNA LASSES (C):

Herr ordförande! Jag tackar statsministern för föredragningen och för svaren på alla frågor.

Många av oss har ungefär samma funderingar oavsett var vi sitter någonstans. Jag vet inte om jag har så många frågor, utan det är mer reflektioner och medskick.

Jag tänker på det som statsministern sa om att ha is i magen. Det ska man absolut ha – om is i magen inte innebär att ta det lite lugnt och inte göra någonting. Vi måste tvärtom agera för självständighet och samverkan. Det är dags för Europa att bli självständigt och växa upp, men det är också dags för Europa att enas mycket mer. Det är något som statsministern har tagit upp och tar upp hela tiden.

Jag vill se mer av Sverige. Jag vill se ett mer pådrivande och ledande Sverige och ännu mer av de prioriteringar som statsministern har tagit upp under lång tid.

Det civila försvaret handlar om att bygga motståndskraft och att frigöra oss både från USA och från Ryssland och alla andra. Vi måste naturligtvis satsa väldigt mycket på det militära försvaret men också på det civila försvaret, som vi redan haft uppe.

Vi måste kunna hantera naturkatastrofer och klimatförändringar även i dessa orostider. Konkurrenskraften och inte minst självförsörjningen måste öka så att vi klarar oss utifall att det inte går att transportera saker runt hela jorden.

När det gäller finansiering finns det kanske möjlighet att gå vidare med de immobiliserade tillgångarna nu om det nu är så att hela Europa letar och letar. Jag hoppas verkligen att statsministern och Sverige driver på för att fortsätta den processen. Det borde ju finnas en större vilja nu.

Relationen med USA, återigen, är superviktig. Vi ska vårda den, men precis som statsministern sa ska vi stå upp för våra värderingar. Det måste vi verkligen göra på ett oerhört tydligt sätt – kanske på ett Trump tydligt sätt i vissa fall där det behövs.

Möjligen en fråga: Har EU:s statsministrar och ministrar en gemensam syn på hur man ska möta USA? Det är en väl en fråga som man kan reflektera över.

Att förenkla regelverk är tvunget. Regler ska vi absolut ha, de har kommit till av bra skäl, men i en tid av konflikter måste vi vara flexibla. Då kan vi inte ha stelbenta regelverk, utan de måste förenklas så mycket som möjligt. Samtidigt måste vi tänka på framtiden, så ett alternativ till att ha väldigt många regler skulle kunna vara att ha en planering inför framtiden där alla dessa oerhört avgörande saker som ekonomisk, social, klimatomfattig och miljömässig hållbarhet tas upp. Vad händer sedan? Hur bygger vi så att säga framåt samtidigt som vi hanterar de här konflikterna?

Jag har som sagt inte så många frågor utan mer av reflektioner och medskick. Mer av Sverige! Stå på er, och var ännu tydligare och ännu vassare!

Anf. 9 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Jag vill börja med att tacka statsministern för föredragningen och för de svar han givit på tidigare frågor. Några av mina kommentarer och frågor kommer kanske tillbaka till några av sakerna som redan har diskuterats.

Jag vill ändå börja med att tacka för det militära stödet till Ukraina som regeringen presenterade i går och som jag är säker på kommer att få fortsatt starkt och enigt stöd i Sveriges riksdag. Det kanske kommer att vara det starkaste inlägget från svensk sida på mötet som kommer. Jag tycker att det var tidsmässigt viktigt att detta gjordes och vill bara nämna det i det här sammanhanget.

Vi är fortfarande i en värld som utmanas av Ryssland, Kina, Iran, Nordkorea, Venezuela med flera. De har helt olika bakgrund – det är egentligen bara det auktoritära de har gemensamt. Men de försöker kullkasta den regelbaserade världsordningen, och då är den transatlantiska länken fortsatt väldigt viktig för oss även om vi ser bekymmer med hur vi ska hantera den nya situationen. Jag tror att det är viktigt att vi sätter in det i det sammanhanget.

Jag är övertygad om att bästa sättet att stärka den transatlantiska länken är att Europa tar ansvar för Europa så mycket som Europa bör göra men historiskt sett inte har gjort. Det gäller kanske framför allt försvars- och säkerhetsområdet. Det är en viktig diskussion som stats- och regeringscheferna ska föra nästa vecka.

Alla vet att det är besvärligt att få till en budget. Det är alltid lättare att försöka hitta pengar någon annanstans ifrån, men man måste alltid göra sin hemläxa först. Alla vet att när man hanterar sin egen hushållsbudget måste man börja med att göra prioriteringar och se till att man använder pengarna på rätt. Länder kommer att ställa krav på Sverige att ändra sitt ställningstagande. Då måste vi vara lika tydliga med att se till att alla faktiskt lever upp till sitt grundåtagande för egen del och även inför det hot som nu manifesteras i kriget i Ukraina.

Jag uppskattar givetvis att EU har ett större engagemang i försvarsfrågorna i så måtto att vi nu har en försvarskommissionär. Jag hoppas bara att man inte faller tillbaka på de verktyg man oftast använt sig av tidigare. Det är ju mer att reglera saker.

Jag håller med om att det handlar om att vi behöver ha gemensamma spelregler, inte överreglering, för Europas konkurrenskraft. De senaste 10–15 åren har vi tappat väldigt mycket. Det måste vi lära oss av för att se till att vi klarar av det.

Jag har inte så många frågor men väl en önskan och en förhoppning om att samtalen som kommer att föras kommer att vara genuina – att man kan ta upp de svåra frågorna, som kommer att vara tuffa för allihop, och ha det samtalsklimatet. Jag vill gärna höra hur statsministern tänker kring det. Är alla på den nivån så att man kan föra de ärliga och tuffa samtal som kommer att behövas?

Med det sagt vill jag bara önska statsministern lycka till i de förhandlingar som kommer att föras.

Anf. 10 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Mycket har redan sagts och frågats. Jag kanske mest har medskick i detta om olika perspektiv som jag vill försöka få in. Jag förstår att det här är utmanande och väldigt viktiga samtal i en prövande tid.

Vi har pratat en hel del om beredskap. Det tycker jag är bra, för om vi ska kunna rusta oss och vara förberedda behöver vi ha ett samhälle och en politik som fungerar också i fredstid. Därför är jag glad att vi har hört perspektiv om välfärd, sjukvård och infrastruktur nämnas.

Jag är säkert inte ensam i det här rummet och på det här mötet om att ha åkt tåg i Ukraina under pågående krig. Jag är väldigt imponerad av att Ukraina har bättre punktlighet för tågen än Sverige. Det tycker jag är något som vi verkligen behöver ta oss en funderare över. Självklart måste vi ha en infrastruktur som håller.

Jag har med stor oro funderat på skuggflottan. Det är ju hundratals farliga fartyg, och många befinner sig på internationellt vatten. Jag funderar på oljeolyckan med Marco Polo som inträffade i oktober 2023. Hela den processen har fått en hel del kritik för att det varit svårt att veta vem som bär ansvar för vad, och man har önskat att den kunnat gå snabbare. Saneringen har också tagit mycket lång tid, och det har funnits stora frågetecken kring vem som ska betala.

Därför är jag självklart orolig över alla dessa hundratals fartyg. Jag hoppas att det är något som man kan ta med sig in i samtalet med de andra regeringscheferna. Vad händer om den dagen kommer? Då måste vi också ha fokus på människorna som kommer att drabbas längs med olika kuster. I dag har vi kanske inte någon koll på vad som finns ombord på de här fartygen med väldigt hög risk, så den beredskapen måste vi också ta med oss in i samtalet.

I dag är det fem år sedan det första covid-19-fallet i Sverige bekräftades. Det för tankarna till att vi måste ha ett resilient samhälle också vad gäller livsmedelsproduktionen.

Spårar man hela den stora pandemin tillbaka till ursprunget ser man att det också handlar om djurhållning, hur vi producerar och hanterar livsmedel och hur vi hanterar djuren på vägen.

I Sverige har vi haft utbrott av fågelinfluensa. På väldigt kort tid behövde man avliva 48 000 djur för att förhindra smittspridning och zoonoser, alltså smitta från djur till människa. Det här är en av anledningarna till att mycket fokus har hamnat på burhållningen inom EU och hur vi transporterar djur. Det är en väldigt stor risk, en hälsorisk, och det tycker jag att vi måste ha med oss när vi pratar om beredskap. Med ett allt allvarligare säkerhetsläge måste vi försöka minska alla andra risker så att vi inte hamnar i ett oerhört pressat läge.

Det finns redan i dag ett förslag för att fasa ut och få bort burarna inom hela EU och förbättra transporterna. Jag vill uppmäna och vädja om att se det här som en del av beredskapen och säkerheten.

Jag vill också föra fram att jag tycker att det är viktigt att ha hållbarhetskriterier. Jag tycker att man bör skilja på investeringar och i det här fallet upprustning som görs av regeringar och det som sker i individuellt sparande. Jag menar att man måste kunna ha respekt och ge privatpersoner som till exempel vill investera i fonder möjlighet att göra aktiva val.

Statsministern nämnde själv klimatfrågan. Det är inte en överraskning för någon att jag som miljöpartist är oerhört orolig, inte minst för att USA drar sig tillbaka och lämnar Parisavtalet. Där behöver EU, som statsministern själv refererar till, ta ett ledarskap.

Däremot tror jag att vi kanske har lite olika synsätt. Därmed vill jag göra ett medskick om detta att man ofta talar om konkurrenskraft och klimat som samma sak. Det tycker jag inte ger hela bilden, för vi har sett hur EU:s befolkning har drabbats av katastrofer. Broar har förstörts, och vi ser bränder som har extrema effekter. Där måste man gå in och jobba preventivt och investera för befolkningens hälsa och samhällets resiliens och för att rädda liv. De pengarna kommer kanske inte att vara för business och konkurrenskraft, utan vi bör se det som en försäkring för framtiden och en säkerhetsfråga.

Samma sak gäller för restaureringen. Vi har varit inne lite på livsmedelsfrågan och hur viktigt det är att kunna leverera mat men också rent dricksvatten. De här frågorna kan tyckas vara långt ifrån försvarsfrågorna. Det är därför jag vill säga att det här är perspektiv som jag tror är viktiga för att få till en helhet.

En annan fråga som jag nämnt många gånger är ekocidlagstiftningen. Vad händer om främmande makt kommer in och attackerar strategiska mål? Ofta är de tätt förknippade med miljökatastrofer – i Ukrainas fall

Nova Kachovka-dammen. Då måste det finnas internationella mekanismer som ser till att man kan utkräva ansvar men också ekonomisk ersättning på lång sikt.

Den här helhetssynen vill jag skicka med. Jag kommer inte ha någon specifik fråga i detta, men jag hoppas att man kan bredda synen på säkerhet och beredskap och se de här olika delarna som en helhet som behövs för att ha ett resiliент och rustat samhälle.

Anf. 11 JOAR FORSSELL (L):

Det är inte någon ny kunskap att vi behöver försvar och en försvarsindustri. Machiavelli skrev i *Republiken* att det någonstans är grunden för allt vi ägnar oss åt. Oavsett om vi vill ägna oss åt välfärdspolitik eller klimatpolitik går det inte att göra någonting om vi inte har ett försvar, och i den meningen är investeringar i försvarsindustri och försvar det mest hållbara man kan göra, både för privatpersoner och för stater. Alla andra hållbara satsningar är ju beroende av att detta har gjorts från början.

Statsministern var inne på att stelbenta regler kan stå i vägen för investeringar och finansiering, vilket jag tror är helt rätt. Ett område där vi sticker ut är vår exportkontrollag som på vissa punkter skiljer sig från hur det ser ut i många andra länder.

Vi i Liberalerna har många gånger framfört att vi borde kunna exportera vapen till exempelvis Taiwan. Man kan tycka att det är en perifer fråga, det är ett litet land och så vidare, men jag tror att det är principiellt viktigt att ha en exportlagstiftning som litar till exempel med USA som har en stor försvarsindustri, särskilt nu när man kommer att bedriva en annan finansiell politik när det gäller försvaret.

För att kunna vara en del av det och ha samutveckling krävs att de har förtroende för att de kommer att kunna exportera saker som vi också äger IP för till länder som de vill exportera till. Excalibur är ett sådant exempel – ett svensk-amerikanskt vapen som skulle passa väldigt bra för Taiwan men som vår nuvarande lagstiftning hindrar. Detta är ett exempel på ett stelbent regelverk som potentiellt står i vägen för framtida gemensamma satsningar.

Med det sagt: När det kommer till industrifinansieringen i Europa och det gemensamma har det nämnts några exempel på alternativ finansiering. Man skulle kunna skära i CAP, och man skulle kunna använda pengar från regionalpolitiken och även immobiliserade tillgångar. Coronafonderna har nämnts tidigare. Man skulle även kunna tänka sig att omreglera sammanhållningsfonden – det är inte så långt ifrån fondens syfte att till exempel investera i infrastruktur som kan skydda gränser eller användas av militären, och har man med den motiveringen väl investerat i vägar och järnväg som är bra för militären skulle man kunna tänka sig att gå ännu längre.

Min fråga är därför om regeringen stänger dörren till några av dessa alternativa finansieringar, eller om regeringen är öppen för att diskutera en omreglering av befintliga medel. Det måste ändå vara bättre att använda pengar som finns än att hitta nya pengar med hjälp av lån, vilket skulle försätta oss i ett mycket svårare läge i framtiden.

Min andra och sista fråga rör juridiken och havsrätten kopplat till Östersjön och de incidenter som har varit. Därom tvistar de lärde. När man

2024/25:20
31 januari

talat med folkrättsjurister finns det lite olika läger gällande hur man ska se på det där. Några tycker att det är självklart att man inte skulle få borda de här skeppen om de är i ekonomisk zon, medan professor Henrik Ringbom vid Åbo universitet och Alexander Lott, som är doktor i Norge – båda inom havsrätt – har skrivit en artikel där man argumenterar för att vi snarare befinner oss i en gråzon; det kan mycket väl vara så att man redan i dag får borda de här skeppen även i ekonomisk zon. Det är väl det som bland annat Finland har fört fram lite tydligare och lutat sig på. Sedan finns det de som hävdar att man inte skulle kunna göra så.

Eftersom havsrättskonventionen ger IMO, International Maritime Organization, rätt att helt enkelt anta kompletterande regler gällande sjöfart och till exempel ankare vore det en väg framåt. Det får man göra i majoritet, så länder kan alltså motsätta sig detta och ställa sig utanför. Har man väl antagit sådana regler får man ingripa även i ekonomisk zon för att säkerställa att reglerna följs. Det ska vara kopplat till miljö, men det är inte så svårt att argumentera för att det även är en miljöfråga hur man använder ankare och skepp i Östersjön. Länder som misst tycker kan alltså motsätta sig, men det skulle ändå gå att få en majoritet.

Min fråga är därför om regeringen kommer att ta några initiativ för att komplettera de här reglerna så att vi kan få ett mer adekvat regelverk. Alternativt kan man luta sig på Henrik Ringbom, Alexander Lott och andra och helt enkelt hävda att det är en gråzon. Man kan utveckla juridik även genom att förändra praxis; man behöver inte utveckla den genom politiska beslut.

Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Jag ska besvara frågor och kommentarer och börjar i havet.

Jag har aldrig kunnat så mycket om havsrätt som jag kan nu, men jag vill ändå ödmjukt understryka min bristande samlade kunskap. Det här är svåra saker, det är alldeles uppenbart, och precis som sägs här gör olika länder och olika jurister olika tolkningar.

Vi börjar i utgångspunkten att det är ett centralt värde för Sverige att ha en internationellt respekterad havsrätt. Det är det. Det skulle vara väldigt dåligt för Sverige och för andra länder med omfattande sjöfart att det liksom blir hela havet stormar – en dålig vits – på havsrättens område. Tänk Sydostasien! Det finns många platser som skulle bli väldigt farliga. I grund och botten ska vi därför inte äventyra havsrätten.

Samtidigt kan vi inte stillatigande se på när vi tror att andra missbrukar havsrätten för att göra riktigt skadliga och farliga saker; den uppfattningen delar jag helt. Den katastrof som skulle kunna inträffa i vårt närområde med ett stort läckage av olja i ett riktigt uselt och potentiellt oförsäkrat skepp som dessutom inte kan navigera skulle få groteska konsekvenser miljömässigt och ekonomiskt. Detta är alltså en riktigt viktig fråga.

När vi var i Helsingfors med alla Östersjöländerna för några veckor sedan var en av slutsatserna, och det låter kanske byråkratiskt, att vi måste ha en så gemensam syn som möjligt på hur vi uttolkar havsrätten så att vi inte försätter varandra i svåra situationer, samtidigt som vi inte är så försiktiga att vi inte utnyttjar möjligheterna.

Jag tror att lärdomarna av det som hände efter det finska ingripandet och det svenska ingripandet kommer att bli riktigt viktiga. Jag vill inte

föregripa den rättsliga prövningen, för vi vet ännu inte exakt vad som har hänt. Men jag tror att den kommer att lära oss mycket.

Detta säger jag också stärkt av ett antal samtal den senaste tiden med människor som är långt ifrån det militära men som har extrem erfarenhet av civil sjöfart. Vi säger å ena sidan ganska öppet att det finns ont om eller inga bevis för en avsiktlig, fientlig intention bakom detta, och det är ett skäl till att vi inte heller attribuerar någon och säger att det här var sabotage. När man å andra sidan pratar med människor som kan civil sjöfart säger de att vidden av dåligt sjömanskap som man måste uppvisa för att långa sträckor gå med väldigt långa och tunga ankare som drar i botten knappt är möjligt att beskriva. Så dåligt sjömanskap är det. De bara skakar på huvudet och säger: Det är inte möjligt. Det går inte. Hela skeppet skakar. Bränslekonsumtionen ökar. Kursen svajar. Det går inte.

Det är också därför jag är nog med att vi inte tänker utgå från att det är misstag och slarv om väldigt mycket talar för att det inte kan vara misstag och slarv. Detta ställer oss i en rätt svår situation just nu, det vill säga att inte attribuera och inte gå för långt men å andra sidan systematiskt vara misstänksamma när det i en geopolitiskt spänd tid händer många saker som inte har hänt förut.

Där står vi stadigt tillsammans med alla de andra Östersjöländerna just nu. Det tycker jag är en styrka.

Jag hoppar till några andra saker. När jag talade om att ha is i magen menade jag verkligen inte att sitta still i båten, men vi ska inte rusa in i förhastade slutsatser just nu. Även där känner jag att vi står stadigt tillsammans med våra vänner.

Med det sagt skulle jag också vilja se ett mer självständigt europeiskt starkt försvar, mer europeisk konkurrenskraft som står på egna ben, mer europeisk effektiv klimatpolitik som står upp för vad vi tycker och tänker och mer av att tala med en gemensam europeisk röst när vi måste samspela med stora makter som USA, Indien och Kina.

På alla dessa områden tycker jag att vi borde verka åt det hållet, och vi verkar åt det hållet. Men det här är svåra saker. Det är svårt att enas. Ibland besannas andra kontinenters ironi över EU när vi har svårt att enas relativt snabbt om viktiga saker. Ta bara en sådan sak som att vi alla nu intygar för varandra att i relationen till USA måste EU stå samlat och tala med en röst, samtidigt som alla länder kommer att vara måna om att värna sina speciella bilaterala relationer. Jag säger det inte för att moralisera, för även Sverige har unika bilaterala relationer med USA som bara vi kan värna. Och då måste det ske i en genomtänkt helhet där vi står upp för gemensamma nämnare. Det här tror jag blir en central fråga i diskussionen på måndag.

När det gäller frysta ryska tillgångar som nämndes tycker jag att det vore en utomordentligt bra finansieringskälla. Man kan inte finansiera gång på gång med samma pengar. Just nu finns det ingen enighet om detta, och det är framför allt euroländerna som står emot och tycker att riskerna är för stora. Man kan värdera riskerna olika. Vi anser att det finns mycket, mycket stora summor som borde användas framför allt för att återuppbygga Ukraina med ryska pengar och inte med europeiska pengar.

Vi driver systematiskt att se över de pengar som finns, och det här är ett sätt att säga att man kan använda de pengar som finns och prioritera bättre. Flera saker nämndes här, som regionalpolitiken, coronafonderna,

2024/25:20

31 januari

sammanhållningsfonden. Det är ju så vi gör i Sverige vartenda år när vi lägger våra budgetar, och det måste vara grundregeln även i EU. Sedan är vi alla realister och vet hur extremt svårt det är att få enighet i EU om dramatiska förändringar av till exempel regionalfonder och sådant. Vi spelar hela tiden mellan vad vi tycker är rätt och riktigt och vad som är det bästa möjliga som vi kan uppnå.

Även Sverige accepterade lånade pengar när det gällde att stötta Ukraina och när det gällde en del av pandemihanteringen, inte för att det var det bästa men för att det var det som var möjligt att åstadkomma. Jag säger inte att vi ska ge efter; jag säger bara att vi måste vara skickliga och samla vänner när vi står upp för sådant som vi tycker är viktigt, och på den här punkten är det vi och Tyskland som nu står upp när det blåser.

Detta leder mig till nästa fråga. Det är lite svagt med beslutskraft just nu i EU-systemet, och det beror på att det finns väldigt många länder som har väldigt mycket inrikespolitiska problem att hantera. Sverige tillhör dessbättre inte dessa länder. Det beror inte på att vi är felfria och inte har några problem, utan det är för att vi står stadigt i det politiska beslutsfattandet.

Alldeles snart är det val i Tyskland. Vi har haft fällda regeringar och nya och svaga regeringar i Frankrike. Det kommer ett presidentval i Polen. I många länder finns en stark polarisering. Det är svårt med gemensamt europeiskt beslutsfattande, och det måste vi också ta med oss in.

Det leder mig i sin tur till att samtalsklimatet i grund och botten ändå är bra. När det gäller det nordisk-baltiska är det otroligt bra.

Jag tyckte att det var intressant när jag satt på förmiddagen med Olaf Scholz och på eftermiddagen med Friedrich Merz. Tyskland är ju viktigt för Sverige oavsett vem som regerar Tyskland, och jag var helt öppen med båda två och kunde, helt utan att peka finger åt någon, säga att vi inte lägger oss i tysk inrikespolitik men att vi vill ha en bra relation med den tyska regeringen oavsett vem som vinner valet om några veckor.

Angående regler var jag inne på det och ska inte upprepa det igen: Det är svårt men viktigt, och det finns ett momentum just nu. Jag tycker att vi ska utgå från att det som kommissionen kommer att göra kommer att pröva dem. Ska vi bli av med 25 procent av reglerna kan man räkna på det, och känner jag Ursula von der Leyen rätt kommer hon att lägga ned mycket möda på detta.

Låt oss ta ett intressant exempel på regler som just nu gäller för nästan alla europeiska länder. Det handlar om jordbruksföretag runt om i Europa, och där krockar många legitima intressen med varandra. Vi pratar om klimatpolitik. Vi pratar om klimatutsläpp från jordbruk, som är stort och viktigt i många länder. Vi pratar om frihandelsintressen – att kunna göra det man är bra på och sälja till andra delar av världen, vilket i sin tur minskar fattigdom och svält som finns där. Vi pratar om självförsörjning, resiliens och försvarsintressen. Vi pratar om viktiga natur- och kulturhistoriska värden i nästan alla länder.

Ingen av dessa saker kan man bara säga att man ska strunta i, men ibland står de emot varandra. Sammantaget har regelbördan på många jordbruksföretag gjort det svårt att nå upp till ens några av dessa värden i många europeiska länder.

Till sist har vi Ukraina. Vi får, som ni noterade i morse, tack från Ukraina. De är otroligt tacksamma för det vi gör, och det visar de på många

olika sätt. Vi fortsätter att bevisa att vi gör det som vi predikar för andra. Om vi ska få USA att fortsätta med sitt stöd måste vi föregå med gott exempel, och det gör vi.

Jag pratade med president Zelenskyj häromdagen. Han bedömer inte att de amerikanska reglerna om indraget eller pausat bistånd påverkar de amerikanska vapenleveranserna till Ukraina. Jag hoppas att det stämmer.

Exportkontrollsystemen är helt våra egna. Det är bra om vi har en gemensam syn på dessa saker i Europa, men i grund och botten är de våra egna. Olika länder tar olika säkerhetspolitiska hänsyn i sina exportkontrollsystem.

Herr ordförande! Jag tror att jag har täckt in det mesta. Om jag har missat något får man säga till.

Jag tackar också för lyckönskningen – det kan man behöva.

Anf. 13 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelserna och svaren hittills!

Jag och vi socialdemokrater vill lyfta fram att vi förväntar oss mer ledarskap från Sverige i denna tid. Sverige har, som ett litet men tufft land, en stolt tradition av att verkligen göra skillnad på världsscenen, för en bättre värld.

Ytterligare en aktuell fråga som jag är övertygad om kommer att behandlas på det informella mötet på måndag gäller Europas beroende av satellitdata från en av världens just nu mest kontroversiella män: Elon Musk.

Jag hörde statsministern i sitt inledande anförande nämna rymden en gång. Jag kommer att nämna rymden flera gånger. Jag vet inte riktigt varför, men vi har hamnat i en mycket märklig global typ av OPS-lösning och ett stort beroende av satellitdata. Som statsministern framförde i inledningen drabbar detta ytterst vår gemensamma säkerhet.

Det är inte utan att man börjar tänka att verkligheten ibland verkligen överträffar dikten. Jag kommer att tänka på James Bond-skurkar från 1960-talet, såsom den skumma typen Blofeld, kampen om rymdherraväldet, oklara maktförhållanden och emellanåt riktigt otäcka saker. Snart är det väl bara den vita katten med blå ögon och klappandet av den som saknas. Där har vi hamnat i dag.

Ja, Starlink är viktigt för Europa. Ja, Starlink har varit oerhört viktigt för Ukraina och dess tappra kamp. Men nu vill Elon Musk påverka den politiska händelseutvecklingen i Europa. Detta är ett exempel där Sverige kan lyfta upp ledarskapet betydligt mer.

Vi har inte råd att vara för beroende. Detta sa till exempel EU:s nye försvars- och rymdkommissionär för ett tag sedan, på tal om Elon Musk och hans satellitimperium. Här har Sverige ett jättebra utgångsläge. På sensommaren 1961 lyfte vår första rymdraket, 1986 sköt vi upp vår första satellit och för några månader sedan sköts den 600:e raketerna upp från Esrange.

Det som statsministern sa angående vikten av svensk försvarsindustri och att EU håller öppet för att försvarssamarbeten med länder utanför EU ska vara möjligt, till exempel med Norge, Storbritannien och även USA, var bra. Men det får inte innebära att vi, när det gäller vår säkerhet, våra intressen och vår agenda, hamnar i nya säkerhetsrisker och beroenden.

Statsministern har hittills varit väldigt tyst angående Elon Musk och hans sätt att lägga sig i den politiska utvecklingen i Europa. Regeringen levererade en tämligen bra strategi i somras angående försvar, säkerhet och rymd, och den skulle vara ett jättebra verktyg att stödja sig på i detta nu.

Allt jag har sagt kokar ned till en enkel fråga: Anser statsministern att det finns risker med Europas beroende av Elon Musk?

Anf. 14 STEFAN OLSSON (M):

Tack, statsministern, för föredragningen! Jag instämmer i det mesta som har sagts, framför allt det som Anna Lasses sa om mer Sverige och att vi ska stå på oss.

Centralt i diskussionen nästa vecka kommer att vara finansiering. Det är uppenbart att många EU-länder vill hitta finansiering utanför sina egna nationella budgetar, vilket är problematiskt. Statsministern har redan redogjort för att han också tycker det.

Det brukar finnas en sak som EU-länderna har en tendens att vilja, och det är att pengarna, när de väl har hittats, ska investeras i Europa. Europa kan vara ganska protektionistiskt ibland, och det gäller framför allt försvarsindustrin.

Min fråga är helt enkelt om regeringen kan tänka sig att lyfta upp denna problematik nästa vecka. Det finns väldigt mycket bra och fin försvarsindustri som vi skulle behöva men som inte har produktion i EU. Sydkorea är ett exempel på ett land som producerar mycket försvarsmateriel och som vi bör ha goda relationer till. Sverige är generellt sett ett land som tjänar mycket på frihandel och konkurrens.

Detta var min fråga till statsministern.

Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Det var tre distinkta och korta frågor.

Mer Sverige i EU är något som jag tror att vi här inne kan enas om ganska lätt. Jag är gärna banerförare för den ståndpunkten. Jag vill bara påminna er om att Frankrike gärna vill se mer Frankrike i EU, att Spanien gärna vill se mer Spanien i EU och att Tyskland gärna vill se mer Tyskland i EU. Det är alltså inte en helt unik ståndpunkt, även om det bara är vi som säger att det ska vara mer Sverige i EU. I så måtto är vi unika.

Jag ska inte ironisera över detta, men många länder har precis som vi en seriös blandning av att värna gemensamma intressen och stå upp för egna intressen. Så enkelt är det.

Vi har gjort frihandel till ett slags principiellt kärnvärde. Jag delar helt den uppfattningen. Det råkar också gynna Sverige väldigt mycket. Andra länder är mycket mindre exportberoende och inte alls lika förtjusta i frihandel som vi. Så låt oss vara realistiska och inte vara blåöga i detta. Det är en ständig blandning, och man får värna sina egna intressen. Där får vi inte vara buskablyga utan stå upp för vitala svenska intressen, utan att göra det på det gemensammas bekostnad.

Protektionismen i EU är naturligtvis ett problem. De länder som inte har en svensk försvarsindustri tycker inte alls att det är lika viktigt att värna samarbete med Sydkorea, USA, Norge eller Storbritannien. Så är det. Därför måste vi säga att det är viktigt.

Nu råkar det vara ett gemensamt intresse, för utan en fungerande försvarsindustri i vår del av världen som samarbetar med andra kommer

vår försvarsindustri att bli sämre. Det är en extremt konkurrensutsatt verksamhet. Jag tror att det går att förena, men vi ska vara medvetna om andra slåss för sina nationella intressen.

Jag tackar för det lite yviga talet om ledarskap. Det är jättebra. Alla får chans att pröva sitt ledarskap när man utövar det. Jag tänker inte säga mer än så. Jag konstaterar att det ledarskap som vi nu gemensamt utövar med Norden, Norden–Baltikum, Norden–Baltikum–Polen och ibland även Tyskland är viktigt.

Vi förhåver inte oss själva. Vi tror inte att det är Sverige som leder EU:s alla processer, men det är heller ingen annan som gör det. Det är inte Tyskland, och det är inte Frankrike. Det är i växande mån ett stort land som Polen, men kanske inte riktigt just nu, så snart inför presidentvalet. Tillsammans med likasinnade har vi riktigt stor potential att utöva ledarskap.

Detta leder mig till min allra sista synpunkt, apropå några amerikaner som nämndes här. Jag har fått frågan några gånger och alltid svarat samma sak: I Sverige har vi goda erfarenheter av att vårda vänskapsband med likasinnade, vårda våra vänner och vårda våra grannar och försöka se deras problem när vi löser våra problem. Det gör vi till exempel när det gäller Esrange tillsammans med Norge. Just nu letar vi efter gemensamma lösningar som båda länder tycker fungerar bra. Det råkar dessutom vara samma dag som Försvarsmakten offentliggjordes sin senaste uppskjutning. Det är ett gott exempel.

En annan tradition vi har med oss i Sverige är att vi normalt sett inte lägger oss i andra länders inrikespolitik annat än på det ganska självklara sättet – att socialdemokrater gratulerar socialdemokrater i andra länder och moderater gratulerar moderater i andra länder. Annars undviker vi att lägga oss i andra länders inrikespolitik på ett sätt som försvårar samarbete regeringar emellan. Det är en tradition som den här regeringen kommer att stå fast vid.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Min egen reflektion på temat mer Sverige i EU är att vi, även om vi är ensamma om att säga just det, ändå är åtta länder som säger ”Mer Norden–Baltikum i EU!”.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning. Jag har inte noterat några avvikande ståndpunkter.

Med detta har vi kommit till slutet på denna punkt på föredragningslistan och följaktligen också slutet på sammanträdet. Vi tackar statsministern med medarbetare för insatserna vid dagens sammanträde.

Behagade nämndens ledamöter åtskiljas? Svaret är ja.

Innehållsförteckning

§ 1 Informellt möte mellan EU:s stats- och regeringschefer.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S)	5
Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD)	6
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 6 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	7
Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 8 ANNA LASSES (C).....	11
Anf. 9 MAGNUS BERTSSON (KD).....	12
Anf. 10 REBECCA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 11 JOAR FORSELL (L)	15
Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
Anf. 13 MARKUS SELIN (S).....	19
Anf. 14 STEFAN OLSSON (M).....	20
Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	21